

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۵/۲۲

فرصت ها و چالش های روش یادگیری هیبریدی در مدارس در دوران کووید ۱۹

مریم قاسمی^۱، پروانه فتحی پوردهلان^۲، صدیقه الیمبیدی^۳، بتول محسن زاده^۴

۱- کارشناسی روان شناسی عمومی دانشگاه پیام نور هشتگرد

۲- کارشناسی آموزش معلمان دانشگاه آزاد اسلامی میانه

۳- کارشناسی حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی هریس

۴- کارشناسی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی هادیشهر

maryam.ghasemiii@gmail.com

چکیده

همه گیری کووید-۱۹ باعث تغییر عمیق در سیستم آموزشی جهانی شد و روش ارائه آموزش را متحول کرد. یادگیری هیبریدی یک مدل آموزشی است که فعالیت های حضوری در کلاس را با فعالیت های خارج از کلاس از طریق معرفی فناوری مبتنی بر رایانه، از راه دور یا یادگیری سیار و غیره ترکیب می کند. بسته به اهمیت و میزان استفاده از فناوری، چندین مدل یادگیری هیبریدی برای اتخاذ وجود دارد. مزایای زیادی برای یادگیرنده به ارمغان می آورد و آموزگاران را در طراحی روش های جدید تدریس مشارکت می دهد. یادگیری هیبریدی بر چندین جنبه از زندگی یادگیرندگان مانند تدریس، یادگیری، روابط اجتماعی، هزینه ها و استفاده از فناوری تأثیر گذاشته است که همه آنها جامعه آموزشی را به آزمایشگاه واقعی نوآوری تبدیل کرده است. این زمینه آموزشی جدید و وجود بحران های بهداشتی جدید که منجر به موقعیت هایی مانند آنچه ما تجربه کرده ایم، مطالعه و درک چگونگی تأثیر همه گیری کووید ۱۹ بر چارچوب آموزشی و همچنین پیامدهای علمی آن (عملکرد، هزینه ها، کیفیت تدریس و غیره). این امر اولاً امکان تعیین قابلیت واقعی این الگوی آموزشی از نظر آموزشی و سازمانی و در نتیجه تدوین تدابیر و سیاست هایی را فراهم می کند که به نفع عملکرد صحیح آن در آینده باشد. در این پژوهش به بررسی گزینه ها و راه حل های پیش روی مدارس در زمان همه گیری کووید ۱۹ پرداخته شده است.

واژه های کلیدی: یادگیری هیبریدی، مدارس، همه گیری کووید ۱۹، مشکلات آموزشی برخط

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

با توجه به توانایی‌های فن‌آوری قوی، مدارس در جهان توسعه‌یافته با موفقیت به یادگیری مجازی روی آورده‌اند. با فشار شرایط ایجاد شده توسط قرنطینه، آموزگاران روش‌های دیجیتالی و ابزارهای فن‌آوری مختلفی مانند زوم، تیم‌های میکروسافت، و جلسات آن‌لاین را اتخاذ کرده‌اند. در حال حاضر، اکثر مؤسسات آموزشی به طور فزاینده‌ای درگیر فعالیت‌ها، دوره‌ها و مدارک تحصیلی برخط مرتبط با آموزش و پژوهش هستند، اما به دلیل کمبود زیرساخت‌های فناوری و بسترهای آموزشی و همچنین محدودیت‌های شبکه، این انتقال اجباری به یادگیری برخط را برای مؤسسات آموزشی در کشورهای در حال توسعه با مشکل مواجه شده‌اند (رجبی و معصومی فردی، ۲۰۲۱؛ ۲۳۴).

مطالعات متعددی نقش پلتفرم‌های مجازی را در آموزش و یادگیری در طول همه‌گیری بررسی کرده‌اند. به عنوان مثال، لاپیتان و همکاران یک استراتژی برخط ارائه کردند که انتقال از یادگیری سنتی به یادگیری هیبریدی کامل را به نام کشف، یادگیری، تمرین، همکاری و ارزیابی تسهیل کرد. آموزش از دو بخش تشکیل شده است. در بخش اول (ناهمزمان)، محتوای دوره از طریق پخش سخنرانی‌های از پیش ضبط‌شده مانند ویدیوهای یوتیوب برای یادگیرندگان آموزش داده می‌شود تا با سرعت خودشان مطالعه کنند (همیلتون و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۳). در قسمت دوم (همگام) آموزگاران به صورت برخط از طریق زوم یا گوگل میت تدریس می‌کنند. لاپیتان و همکاران تأثیر مثبت یادگیری هیبریدی بر یادگیری یادگیرندگان و تجربه تدریس برخط آموزگاران را ثبت کردند. یکی دیگر از استراتژی‌های آموزشی، چارچوب نشان دادن تعامل و ارزیابی برای یادگیری هیبریدی عملی موضوعات پیش‌بالینی شامل سه جزء است. این موضوعات پیش‌بالینی شامل سه جزء است. اولین مؤلفه نمایش است، جایی که آموزگاران از طریق ویدیوهای زنده یا ضبط‌شده با یادگیرندگان تعامل دارند. دوم تعامل است، جایی که آموزگاران از طریق تحلیل انتقادی مطالب، تفکر و رفتار پرسشگر یادگیرندگان را تحریک می‌کنند. در نهایت، مؤلفه سوم ارزیابی است و این چارچوب به یادگیرندگان اجازه می‌دهد تا از طریق آزمون‌ها یا سؤالات چند گزینه‌ای برخط، خود ارزیابی را انجام دهند. خان و همکاران دریافته‌اند که اینگونه از یادگیری هیبریدی برای یادگیرندگان و آموزگاران یادگیری را جذاب و لذت‌بخش کرده و آنها را برانگیخته می‌کند (راسمیتادایلا و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۷).

چندین مطالعه دیدگاه‌های متناقض در مورد یادگیری مجازی و اجرای آموزش‌های آموزشی برخط را مستند کرده‌اند. برای مثال، چند مطالعه نشان دادند که یادگیری مجازی مفید و راحت است. منون و همکاران دریافته‌اند که یادگیرندگان پزشکی رضایت و سودمندی متوسطی را از کلاس‌های برخط مداوم درک می‌کنند. برخی از یادگیرندگان معتقد بودند که انعطاف‌پذیری و راحتی کلاس‌های برخط آنها را به گزینه‌ای جذاب تبدیل می‌کند. یادگیری برخط به عنوان یک چالش واقعی در نظر گرفته شد. همچنین مطالعات دیگر نشان دادند که یادگیرندگان با وجود چالش‌های همه‌گیر همه‌گیری کووید-۱۹، با انگیزه و متعهد به تحصیلات خود هستند (هوبر و هلم، ۲۰۲۰؛ ۲۵۶).

با این حال، سایر مطالعات نشان داده‌اند که یادگیری مجازی چالش‌برانگیز و استرس‌زا است. برای مثال، داومیلر و همکاران ادعا کردند که اهداف عملکرد و اجتناب از کار (مانند گذراندن روز با تلاش کم) به عنوان تهدیدهایی در نظر گرفته می‌شوند که ناشی از تغییر مسیر سنتی است (کیپریانو و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۶۷). اسشیر و همکاران به این نتیجه رسیدند که آموزگاران در آموزش یک گروه همگن نیستند، که نشان می‌دهد که پتانسیل نوآورانه آنها در آموزش ممکن است مبارزه‌ای برای آموزش و یادگیری برخط باشد. علاوه بر این، یادگیرندگان در طول دوره یادگیری بسیار در حال ظهور با مسائل اضطرابی مواجه بودند. به

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

طور خاص، نمرات سلامت روان که نشان دهنده افسردگی در بین یادگیرندگان مختل شده توسط کووید-۱۹ است، در یادگیرندگان بالا بود (راسمیتادیل و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۷).

همه‌گیری کووید ۱۹

همه‌گیری کووید ۱۹ یک بیماری بسیار عفونی ناشی از سندرم حاد تنفسی شدید همه‌گیری کووید ۱۹ (SARS-CoV-2) است که در شهر ووهان چین سرچشمه گرفته است و در حال حاضر ابعاد همه‌گیر به خود گرفته است و همه‌قاره‌ها را تحت تاثیر قرار داده است. عمدتاً در طی تماس نزدیک بین افراد گسترش یافته و اکنون منجر به مرگ میلیون‌ها نفر شده است. همه‌گیری کووید ۱۹ به دلیل شدت آن به عنوان یک بیماری همه‌گیر شناخته می‌شود و همچنین به عنوان بزرگترین بحران بهداشت جهانی پس از قرن‌ها در تمدن بشری است. شروع ویروس جدید کرونا همه‌چیز را از اقتصادهای جهان گرفته تا آیین‌های اجتماعی را ویران کرد است (شولتن، ۲۰۲۰؛ ۵۶).

امروزه قرنطینه یک کلمه رایج است که در طول همه‌گیری کرونا توسط مردم مورد توجه قرار گرفته است. در واقع، قرنطینه یک پروتکل اضطراری است که توسط مقامات ذیصلاح برای محدود کردن مردم از ترک محل زندگی خود و در نتیجه قرنطینه‌های گسترده و در خانه ماندن در سراسر جهان اجرا می‌شود. کنترل همه‌گیر کووید-۱۹ با تصمیم افسارگسیخته مردم در مورد اقدامات احتیاطی سختگیرانه مانند حفظ فاصله اجتماعی، پیروی از فرآیند قرنطینه با دستورالعمل پزشکی و رعایت بهداشت تا حد زیادی امکان‌پذیر است (خاچفه و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۷).

تقریباً ۲۶۴ میلیون کودک و نوجوان از مدرسه استفاده نمی‌کنند (یونسکو، ۲۰۱۷؛ ۱۳۴)، و این بیماری همه‌گیر این وضعیت را بدتر و بحرانی‌تر کرده است. با گسترش همه‌گیری همه‌گیری کووید ۱۹، حرکت فزاینده‌ای به سمت یادگیری هیبریدی صورت گرفته است زیرا تعطیلی مدارس، کالج‌ها و دانشگاه‌ها برای مدت نامحدود تنها گزینه باقی مانده در این دوران است (مارتینز، ۲۰۲۰؛ ۴۵).

این بیماری شدیدترین ضربه را به سیستم آموزشی در کشورهای در حال توسعه وارد کرده است، کشورهایی که فناوری‌های آموزشی و بسترهای یادگیری برخط لازم برای تغییر به یادگیری برخط را ندارند (راسمیتادیل و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۷).

تعطیلی مدارس در دوران کرونا

همه‌گیری کووید-۱۹ مدارس را یک شبه تعطیل کرد. هنوز مشخص نیست که این اقدامات تا چه زمانی ادامه خواهد داشت. همچنین هیچ راهنمای واحدی وجود ندارد که به مدارس در انتقال سریع به شکل جدید آموزش کمک کند و با این حال، با توجه به اقدامات فعلی، این امر حیاتی که شکل جدید آموزش به مدارس آموزش داده شود. سوال اساسی در این دوران این است که مدیران و آموزگاران از چه ابزارهایی می‌توانند برای اطمینان از تداوم آموزش و انتقال درس از کلاس به خانه استفاده کنند؟ (کیپریانو و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۶۷).

مدیران و آموزگاران اکنون با چالش بزرگی برای تضمین آموزش در زمان شیوع همه‌گیری کووید ۱۹ روبرو هستند. مدارس ابتدایی و متوسطه تجربه زیادی در زمینه آموزش از راه دور ندارند، و همین امر در مورد درس‌های برخط، تنها راه حل ممکن برای وضعیت فعلی، زمینه آموزش را ایجاد می‌کند (هوبر و هلم، ۲۰۲۰؛ ۲۵۶).

وضعیت کنونی چالش بزرگی را برای مدارس ایجاد می‌کند، زیرا آنها باید یک سیستم یادگیری هیبریدی پایدار، جامع و قابل دوام (حداقل برای چند ماه) از خود تدریس، امتحانات شفاهی، و آزمون‌ها گرفته تا نمایش‌های عملی راه‌اندازی کنند. مدیران

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اکنون با این سوال مهم روبرو هستند که چگونه می توان این تحول را تضمین کرد. ما همچنین نباید این نکته را فراموش کنیم که یک مدرسه تنها یک ساختمان یا یک مؤسسه نیست، بلکه بیش از همه، یک سیستم آموزشی، اداری و حکومتی است (رجبی و معصومی فردی، ۲۰۲۱؛ ۲۳۴).

یادگیری هیبریدی

یک مدرسه برخط (مدرسه مجازی یا مدرسه الکترونیکی یا مدرسه مجازی) به طور کامل یا در درجه اول به صورت برخط یا از طریق اینترنت به یادگیرندگان آموزش می دهد. به عنوان آموزش و پرورشی که از یک یا چند فناوری برای ارائه آموزش به یادگیرندگانی که از آموزگار جدا شده اند و برای حمایت از تعامل منظم و اساسی بین یادگیرندگان استفاده می کند، را تعریف کرده اند. یادگیری هیبریدی در سراسر جهان وجود دارد و برای همه سطوح آموزشی استفاده می شود. این نوع یادگیری افراد را قادر می سازد تا اعتبارات قابل انتقال را کسب کنند، در امتحانات شناخته شده شرکت کنند و از طریق اینترنت به سطح بعدی از آموزش برسند (بن آرمای و داویکوویچ، ۲۰۲۱؛ ۷۲۶).

مدل های آموزشی متفاوت است، از انواع آموزش از راه دور که مواد مطالعه را برای مطالعه مستقل فراهم می کند، تا کلاس های زنده و تعاملی که در آن یادگیرندگان در یک کلاس گروهی با آموزگار ارتباط برقرار می کنند. اندازه کلاس ها به طور گسترده ای از یک گروه کوچک ۶ یادگیرنده یا یادگیرنده تا صدها نفر در یک مدرسه مجازی متغیر است (راسمیتادایلا و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۷).

از آنجایی که کرونا ویروس شروع به گسترش در سراسر جهان کرده است، بسیاری از کشورها اقدامات و توصیه های مختلفی را در مدت زمان بسیار کوتاهی انجام دادند. یکی از اقدامات کلیدی برای جلوگیری از گسترش همه گیری کووید ۱۹ و کاهش سرعت انتقال، تعطیلی مدارس از مهدکودک تا دانشگاه ها بود (راسمیتادایلا و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۷).

اقدامات احتیاطی برای جلوگیری از فقدان دوره های آموزشی، همچنین تصمیمات اساسی در سطح ابتدایی گرفته و برنامه های آموزش از راه دور را با حمایت آموزگاران داوطلب آغاز شده بود. اگرچه هیچ خط مشی شیوه های آموزش باز در سیستم آموزشی وجود ندارد، اما تمام سطوح آموزش به جذب پتانسیل یادگیری سیار توجه می کنند (هوبر و هلم، ۲۰۲۰؛ ۲۵۶). با این حال، هیچ برنامه اقدامی برای این نوع از آموزش وجود ندارد، همه موسسات حتی آموزگاران سطح فردی به دنبال راهبردهایی برای ارائه یک حالت عمل بازیابی بهتر برای کلاس های از دست رفته، هستند. ترجیحاً، زوم به استفاده از پلتفرم های مجازی جایگزین برای پیشنهاد تعامل بین یادگیرندگان و آموزگاران تبدیل می شود، حتی این برنامه ملاقات بین همکاران را تقویت می کند و یادگیرندگان را غنی می کند (هوانگ، و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۶۷).

بنابراین، اکنون زمان آن فرا رسیده است که در شرایط بی سابقه کنونی، سیستم آموزشی خود را به شدت مورد بازنگری، نوسازی و طراحی مجدد قرار دهیم. آموزش غیررسمی نیز به شدت تحت تأثیر قرار گرفته است. با این حال، این یک فرض ثابت است که هیچ رویکرد آموزشی نمی تواند جایگزین جایگاه اوج آموزش رسمی به دلیل داشتن تعامل مستقیم آموزگار-آموزش شود (بن آرمای و داویکوویچ، ۲۰۲۱؛ ۷۲۶). اما، پس از بحران همه گیری کووید ۱۹، یادگیری هیبریدی تبدیل به یک تغییر آموزشی از روش سنتی به رویکرد مدرن آموزش-یادگیری از کلاس و تمرکز، از شخصی به مجازی، و از سمینارها به وبینارها شد. پیش از این دوره های آموزش الکترونیکی، آموزش از راه دور و مکاتبه ای به عنوان بخشی از آموزش های غیررسمی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

در نظر گرفته می‌شدند، اما به نظر می‌رسد در صورت تداوم شرایط در طول زمان، به تدریج جایگزین نظام آموزش رسمی خواهند شد (رجبی و معصومی فردی، ۲۰۲۱؛ ۲۳۴).

لدرمن (۲۰۲۰) به درستی اظهار داشت که به دلیل بحران همه‌گیری کووید ۱۹، آموزگاران و یادگیرندگان هر دو خود را در موقعیتی می‌بینند که احساس می‌کنند که مجبورند تجربه آکادمیک دیجیتال را به عنوان امتیاز نهایی فرآیند یاددهی-یادگیری برخط بپذیرند. از طریق هوش دیجیتال آموزگاران می‌توانند مهارت‌های دیجیتالی یادگیرندگان را که در آستانه خطر سایبری هستند، به فرصت‌های آموزشی برای موفقیت در سرمایه‌گذاری‌های آینده برسانند، به‌ویژه در این بیماری همه‌گیر که کودکان کاملاً به یادگیری برخط وابسته هستند (همیلتون و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۳). همه‌گیری کووید ۱۹ در حال تغییر زندگی است که تهدیدی پایدار برای مؤسسات آموزشی؛ از مهدکودک تا سطح عالی ایجاد کرده و روز به روز آموزش-یادگیری را تهدیدهای بیشتری می‌کرد (هوبر و هلم، ۲۰۲۰؛ ۲۵۶).

برای هر تغییر ابتکاری، خارجی و داخلی، هر دو نیرو مسئول شناخته می‌شوند، همانطور که لوین (۱۹۵۸) در نظریه مدیریت تغییر خود، فرآیند سه مرحله‌ای (انجماد کردن → تغییر → انجماد مجدد) را مورد بحث قرار داد، که روند ذاتی هر تغییر را مشخص می‌کند. انجماد آموزش-یادگیری سنتی در شرایط غیرقابل پیش‌بینی ناشی از همه‌گیری کووید ۱۹ رخ داد، که به دلیل عدم قطعیت‌های پیش‌بینی‌شده در تعقیب حالت سنتی، تغییر را به سمت یادگیری هیبریدی آورد. از صحنه امروز، در بحبوحه شیوع همه‌گیری کووید ۱۹ که در آن حفظ فاصله اجتماعی از اهمیت بالایی برخوردار است، گذراندن کلاس‌ها در حالت عادی کاملاً غیرممکن است. از این رو بدون شک حالت تدریس برخط به یک ضرورت تبدیل شد که یک سازمان و یک فرد را هر دو مرحله انجماد را به ارمغان آورد. گام آزادسازی فرصتی برای ایجاد انگیزه و آمادگی در بین سیستم و ذینفعان فراهم کرد (دلفان آذری و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۴۳).

علاوه بر این، حالت تدریس برخط احساس امنیت روانی را برای جامعه یادگیرنده در دوره مبتلا به همه‌گیری کووید ۱۹ فراهم می‌کند. گام دوم در مورد تغییر فرآیندی است که تحت آن دو گزینه یا برای اتخاذ یک حالت برخط جدید در عمل در سایر مؤسسات در جاهای دیگر یا نوآوری خود باقی می‌ماند. تحقیق همیشه برای یک مدل قابل پیاده‌سازی بهتر است. در اینجا، به ویژه، تغییر یک رویداد نیست، بلکه یک فرآیند پویا به عنوان گسست در تداوم است (کیپرینانو و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۶۷). برای هر تغییر نتیجه‌محور، ما باید یک چشم‌انداز متناسب با زمان و یک طرز فکر جدید برای حالت تدریس برخط در سطح فردی و سازمانی داشته باشیم تا مرحله گذار تکمیل شود. تام و الازار (۲۰۲۰) از این موضوع حمایت کردند که تاب‌آوری باید در سیستم‌های آموزشی ما ایجاد شود و همچنین سه روند را که در تحولات آینده که افزایش نوآوری‌های آموزشی، تقویت مشارکت آموزشی دولتی و خصوصی و شکاف دیجیتال دیده می‌شود، نشان دادند (بن‌آرامی و داویکوویچ، ۲۰۲۱؛ ۷۲۶).

پس از چهار ماه تجربه برخط، یک تغییر پارادایم با یادگیری هیبریدی رخ داده است، که حتی پس از همه‌گیری کووید-۱۹ که منجر به انجماد مجدد شد، شهرت یافت و تقریباً ماندگار شد. مرحله انجماد مجدد برای ادغام فناوری در فرآیند یاددهی-یادگیری اجتناب‌ناپذیر است که ما را قادر می‌سازد روش‌هایی را به یادگیرندگان آموزش دهیم که در آن نه تنها احساس راحتی می‌کنند، بلکه می‌توانند با خواسته‌های فناوری در قرن بیست و یکم همخوانی داشته باشند (هوبر و هلم، ۲۰۲۰؛ ۲۵۶).

برخی مشکلات در اجرای فرآیند تغییر در سیستم آموزشی که پس از بحران همه‌گیری کووید ۱۹ به وجود آمده است احساس می‌شود. این مشکلات به دیدگاه‌های جدید یادگیری هیبریدی و پیچیدگی‌های تکنولوژیکی آن مربوط می‌شود. در اوایل این

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بیماری همه گیر، یادگیری هیبریدی به عنوان آموزش ارائه شده توسط مدارس در نظر گرفته می شود. اما در زمان ناشی از کووید-۱۹، آموزش-یادگیری برخط به یک چالش بزرگ برای مقابله تبدیل شد، و دینفعان به طور بالقوه برای سازگاری با تغییرات آموزشی ناگهانی مناسب نیستند، زیرا از نظر فنی برای پذیرش وضعیت فعلی صلاحیت ندارند. بنابراین، برای اجرای موفقیت‌آمیز تغییر آموزشی (در این مورد، به تغییر روش‌های سنتی یاددهی-یادگیری به روش‌های یاددهی-یادگیری برخط اشاره دارد)، به پیامدهای تغییر نیاز است (دلفان آذری و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۴۳).

در مواجهه با کووید-۱۹، دیدگاه مشترک سیستم آموزشی متوجه شد که در طول دوره همه‌گیری، آموزگاران و یادگیرندگان انگیزه دارند تا پلتفرم‌های آموزشی-یادگیری برخط را برای برآوردن نیازهای آموزشی فعلی تطبیق دهند. همه، چه آموزگاران و چه یادگیرندگان، در استفاده از برنامه‌های رسانه‌های اجتماعی مهربان و ماهر بودند. واتس‌آپ، فیس‌بوک، توئیتر و اینستاگرام که به عنوان نشانه‌ای از انتقال مثبت یادگیری به تسهیل آسان استفاده از بسترهای آموزشی برخط مانند زوم، سیسکو وب‌اکس، گوگل میت و ... تبدیل شد. همچنین، برخی از برنامه‌های آموزشی مفید مانند Office 365، Google classroom و برنامه‌های ویدئو کنفرانس بسیار کاربرپسندتر وجود دارد که می‌توان آنها را رایگان دانلود کرد و استفاده از آنها آسان است، مورد استفاده در این زمان قرار گرفت (هویر و هلم، ۲۰۲۰؛ ۲۵۶). در ایران با توجه به وضعیت پیش آمده از ابتدای اسفند ماه سال ۹۸ درباره همه‌گیری کووید-۱۹ و نیاز به عدم حضور در جامعه و ماندن در خانه، وزارت آموزش و پرورش بر این شد تا نرم افزار یکپارچه‌ای تهیه نماید به نام برنامه شاد تهیه کرده بود تا آموزگاران و یادگیرندگان در بستری امن امکان فراگیری درس‌های خود را در منزل بیابند (دلفان آذری و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۴۳).

دولت و کشورهای مختلف به اتفاق آرا در مورد اجرای یادگیری هیبریدی در سراسر دنیا توافق کردند. انجمن‌های مختلف آموزگاران و دانش‌آموزی از آموزش آن لاین در این دوران حمایت کردند، در نتیجه کنجکاوی برای آزمایش فن‌آوری جدید و شیوه جدید تدریس، نیمه جان و با تردید از دیدگاه شیوه‌های تدریس-یادگیری برخط با مجموعه‌ای از نظرات حمایت کردند. برنامه اقدام با در نظر گرفتن آمادگی ما برای حالت تدریس برخط، انگیزه تغییر در این بیماری همه گیر و در دسترس بودن منابع برای اجرای حالت تدریس برخط آماده شد. برای همراهی با برنامه اقدام، آموزگاران خود را به طور مستقل آماده و آموزش دادند تا با فناوری مورد نیاز در استفاده از حالت‌های تدریس برخط خو بگیرند (هولدر، ۲۰۲۰؛ ۲۶۲).

چالش‌های یادگیری هیبریدی

یادگیرندگان و آموزگاران برای دسترسی و انتقال اطلاعات در فضای مجازی مجبور بودند روش‌های جدید ارتباط و انتقال دانش را دوباره بیاموزند. همه نظرات و دیدگاه‌ها، از جمله آن‌هایی که در برابر فناوری جدید مقاوم‌تر هستند، موظف به پایبندی به محیط‌های کاری شبکه‌ای جدید بودند. این واقعیت که آموزگاران مدارس ابتدایی ملزم به استفاده از روش‌ها و تکنیک‌هایی هستند که با آن‌ها در طول فرآیند همه‌گیری ناآشنا هستند، تجربه یادگیری غنی از نظر فناوری‌های آموزشی، گسترش فناوری و تنوع آموزشی را برای همه درگیرها به ارمغان می‌آورد (هویر و هلم، ۲۰۲۰؛ ۲۵۶). آموزگاران در غلبه بر مسائلی که با آن مواجه بودند با چالش‌های مهمی مواجه بودند. طبقه بندی جامع چالش‌هایی که آموزگاران با آن مواجه می‌شوند به عنوان مرجعی برای تحقیقات آینده خواهد بود. در مطالعه‌ای در اندونزی به این نتیجه دست یافتند که آموزگاران مدارس ابتدایی هنگام تدریس برخط با مشکلات متعددی از جمله مشکلات فنی، وظایف و تعهدات و همچنین تجربیات تدریس برخط مواجه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

می شوند که ممکن است به کاهش انگیزه تدریس در مقایسه با آموزش حضوری کمک کند (راسمیتادایلا و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۷).

آموزگاران مدارس ابتدایی موضوعات بیشتری را تدریس می کردند، به ویژه آنهایی که در کلاس های ۱-۴ (یا ۱-۵) بودند، زیرا آنها گاهی اوقات همه دروس را در یک کلاس تدریس می کنند. تعامل یادگیرندگان و آموزگاران با استفاده از پلت فرم های مبتنی بر فناوری در گروه های سنی دبستان چالش هایی را هم برای یادگیرندگان و هم برای آموزگاران ایجاد می کند. در نتیجه نا آشنا بودن یادگیرندگان با پلت فرم های برخط، هنگامی که یادگیرندگان در مورد موضوعاتی که بین خودشان با موضوع مورد مطالعه بی ربط هستند صحبت می کنند، چالش های بیشتری برای آموزگاران ایجاد می کند (راسمیتادایلا و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۷). آموزگاران برای آموزش موضوعات در مقطع ابتدایی باید بیشتر از یک جلسه حضوری سنتی کار کنند.

به منظور بهبود کیفیت تدریس در تمام سطوح مدرسه، بازخورد آموزگار ضروری است. با این حال، هنگام در نظر گرفتن سن یادگیرندگان، بازخورد آموزگار به ویژه برای یادگیرندگان دبستانی بسیار مهم است. به گفته پوتری و همکاران (۲۰۲۰) آموزگاران از میزان زمان مورد نیاز برای بررسی و ارائه بازخورد به یادگیرندگان ابراز نارضایتی کردند. آموزگاران به زمان اضافی (حداقل یک ساعت) در طول دوره همه گیری کووید ۱۹ نیاز داشتند تا تمام تکالیف تکمیل شده توسط یادگیرندگان را تأیید کنند و نظرات خود را ارائه دهند (رهبر کرباسدی، ۲۰۲۱؛ ۲۲۴).

با این وجود، مدارس با ارائه صرفاً جنبه فنی تدریس از مسیله اصلی آموزشی که یادگیری است؛ فاصله دارند، همچنین لازم است محتوا و روش های تدریس را تطبیق داد. در این راستا، ارزشیابی نشان دهنده مقوله خاصی است. از آنجایی که دیگر نمی توان یادگیرندگان را در مقابل تخته سیاه ارزیابی کرد و آزمون های کتبی برخط محدودیت های خود را دارند، آموزگاران راه حلی را در جایگزینی ارزشیابی شفاهی به جای شکل های جمع بندی ارزشیابی (نمرات) می بینند (دلفان آذری و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۴۳).

در اصل، والدین یا به طور مثبت به این سیستم برخورد می کنند، زیرا آنها همپوشانی را در چنین ارزیابی می بینند یا منفی به این دلیل که نمی توانند به وضوح ببینند که فرزندشان واقعاً در مدرسه چگونه است. یک راه حل ممکن، در این مورد، ترکیب هر دو شکل ارزیابی خواهد بود.

حمایت والدین کمک بزرگی می کند (لاو و لی، ۲۰۲۱؛ ۵۶). والدین معتقدند که استفاده از یادگیری هیبریدی کیفیت تجارب آموزشی فرزندانشان را بهبود بخشیده است. والدین وقتی فهمیدند که مدرسه فرزندانشان در ابتدای برنامه یک سیستم یادگیری برخط را پیاده سازی می کند، خوشحال شدند. حمایت والدین پس از بیش از یک ماه شروع به کاهش کرد (راسمیتادایلا و همکاران، ۲۰۲۰). از آنجایی که کودکان کوچکتر برای انجام کارهای کلاس زنده مانند راه اندازی فناوری یا تایپ کردن به کمک والدین نیاز دارند، این امکان وجود نداشت که همه یادگیرندگان در طول روز برخط شوند، در حالی که اکثر والدین در محل کار بودند (وانگ و همکاران، ۲۰۲۱؛ ۱۷۸). مسئله دیگر این است که والدین فاقد توانایی های لازم برای استفاده از فناوری جدید یا سیستم های آموزشی از راه دور هستند.

مشکل دیگر این است که یادگیرندگان دبستانی برای تکمیل وظایف آموزش از راه دور مورد نیاز به کمک نیاز دارند (لاو و لی، ۲۰۲۱؛ ۵۶). به عنوان مثال، کلاس های موسیقی برخط، فعالیت هایی مانند میکروگرم، و ورزش با خواهر و برادر و والدین انجام می شد. با این حال، دشوار است که بگوییم هر یادگیرنده می ممکن است چنین کمکی را که در طول کووید-۱۹ نیاز دارد،

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

دریافت کند. آموزگاران استرالیایی نگران این بودند که یادگیرندگان از حمایت والدین یا سرپرست برای تحصیل برخوردار نیستند (کالوگروپولوس و همکاران، ۲۰۲۱؛ ۷۸). آموزگاران چنین کمک هایی را در کلاس های حضوری ارائه می کنند، اما در آموزش از راه دور، والدین یادگیرندگان باید به فرزندان خود کمک کنند. بدون کمک والدین، روند آموزشی ناپایدار می شود و آموزگاران مدارس ابتدایی را با مشکل مواجه می کند (هولدر، ۲۰۲۰؛ ۲۶۲).

در نتیجه، آموزگاران که قادر به دریافت کمک کافی از خانواده یادگیرندگان خود نیستند، در رسیدگی به روش آموزش از راه دور اجباری با مشکلات قابل توجهی روبرو هستند (همیلتون و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۶۳). همانطور که بارها اشاره شد، همه گیری همه گیری کووید ۱۹ تغییرات ویژه ای را در نظام آموزشی ایجاد کرده است. با این حال، بیش از هر چیز، تجربیات جدید و ارزشمندی را به ویژه برای آموزگاران به ارمغان آورده است که می توانند در آینده از آن بهره ببرند (کیپرینانو و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۶۷).

چهار نکته عملی کمک کننده به آموزگاران

- ۱- از محیط اطراف خود و یادگیرندگان خود استفاده کنید. آنها را تشویق کنید تا با آن تعامل داشته باشند و توضیح خود را در چارچوب دنیای واقعی قرار دهند. وظایفی را تعیین کنید که به رشد یادگیرندگان شما کمک کند.
- ۲- به یادگیرندگان اعتماد کنید. آنها بهتر می دانند چه کاری، چه زمانی و چگونه باید انجام دهند، به آنها آزادی کافی بدهید. اعتماد انگیزه بزرگی است.
- ۳- با همکاران خود بیشتر ارتباط برقرار کنید. تماس از هر نوع به شما کمک می کند اعتماد، انگیزه و احساس ثبات ایجاد کنید.
- ۴- آخرین اما نه کم اهمیت ترین این است که مثبت باشید. موانع وجود دارند که باید بر آنها غلبه کرد (هولدر، ۲۰۲۰؛ ۲۶۲).

پیامدهای کرونا و یادگیری هیبریدی

همه گیری کووید-۱۹ آموزش را در بیش از ۱۵۰ کشور مختل کرده و ۱٫۶ میلیارد دانش آموز را تحت تأثیر قرار داده است. در پاسخ، بسیاری از کشورها نوعی آموزش از راه دور را اجرا کردند. پاسخ آموزشی در مرحله اولیه همه گیری کووید ۱۹ بر اجرای روش های یادگیری سیار به عنوان یک واکنش اضطراری متمرکز بود. اینها برای دستیابی به همه یادگیرندگان در نظر گرفته شده بود اما در همه ی کشورها موفق نبودند. همانطور که بیماری همه گیر تکامل یافته است، پاسخ های آموزشی نیز تغییر کرده است (رهبر کرباسدی، ۲۰۲۱؛ ۲۲۴).

درک کاملی از پیامدهای کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت این بحران هنوز در حال شکل گیری است. گزارش های تجزیه و تحلیل می کنند که چگونه این بحران نابرابری ها را تشدید کرده است و همچنین فرصتی منحصر به فرد برای تجسم مجدد مدل سنتی یادگیری مبتنی بر مدرسه را مستند می کند (رجبی و معصومی فردی، ۲۰۲۱؛ ۲۳۴).

۱- در دسترس بودن فناوری شرط لازم اما کافی برای یادگیری سیار موثر نیست : کلید حفظ یادگیری علیرغم تعطیلی مدارس بوده و فرصت های جدیدی را برای ارائه آموزش در مقیاس باز می کند. با این حال، تأثیر فناوری بر آموزش همچنان یک چالش است.

۲- آموزگاران بیش از هر زمان دیگری انتقادی هستند:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

صرف نظر از روش یادگیری و فناوری موجود، آموزگاران نقش مهمی دارند. پیش از خدمت منظم و مؤثر و توسعه مستمر حرفه ای آموزگاران کلیدی هستند. پشتیبانی از توسعه ابزارهای دیجیتالی و آموزشی برای آموزش مؤثر در محیط‌های از راه دور و حضوری لازم است (بن آرمای و داویکوویچ، ۲۰۲۱؛ ۷۲۶).

۳- آموزش یک تلاش شدید تعامل انسانی است:

برای موفقیت آمیز بودن یادگیری از راه دور، باید امکان تعامل معنادار دو طرفه بین یادگیرندگان و آموزگارانشان فراهم شود. چنین تعاملاتی را می توان با استفاده از مناسب ترین فناوری برای بافت محلی فعال کرد.

۴- والدین به عنوان شرکای کلیدی آموزگاران:

مشارکت والدین نقش برابری در کاهش برخی از محدودیت های یادگیری سیار داشته است. از آنجایی که کشورها در حال گذار به یک مدل یادگیری تلفیقی پایدارتر هستند، لازم است راهبردهایی را اولویت بندی کنیم که راهنمایی برای والدین ارائه می کند و آنها را با ابزارهای مورد نیاز برای کمک به حمایت از یادگیرندگان مجهز می کند (کیپریانو و همکاران، ۲۰۲۰؛ ۱۶۷).

۵- هرمی بر اکوسیستم پویای همکاری:

وزارتخانه های آموزش باید با هماهنگی نزدیک با سایر نهادهای فعال در آموزش (چندجانبه، دولتی، خصوصی، دانشگاهی) کار کنند تا به طور مؤثر افراد مختلف را هماهنگ کنند و کیفیت تجربه کلی یادگیری را تضمین کنند (رهبر کرباسدی، ۲۰۲۱؛ ۲۲۴).

به طور کلی آموزش و پرورش از روزی به روز دیگر شکل راه دور را به خود گرفته است. اگرچه پیش از این نیز تا حدودی از آموزش از راه دور استفاده می شد، اما هیچ یک از آموزگاران نه از نظر مادی، نه آموزشی و نه از نظر محتوایی آمادگی کامل برای چنین شرایطی را نداشتند. تا به امروز، اطلاعات کمی در مورد آموزش از راه دور در طول دوره همه گیری از دیدگاه آموزگاران وجود دارد (هولدر، ۲۰۲۰؛ ۲۶۲).

موانع یادگیری هیبریدی در دوران کرونا

شوهل (۲۰۱۲) مانع آموزش از راه دور را در فقدان انگیزه آموزگاران برای چنین شکلی از آموزش و فقر آموزش دانشگاهی معطوف به آموزش از راه دور می دید. مدارس ابتدایی (آموزش ابتدایی و متوسطه اول) نیز باید در همکاری آموزگاران با والدین (به صورت برخط با هماهنگی آموزگاران) مشکل ساز باشد. برای آموزگار، والدین واسطه ضروری فرآیند یادگیری یادگیرنده می شود. با توجه به شبکه بین سازمانی برای آموزش اضطراری، والدین (یا سایر مراقبان) ممکن است نقش خود را در آموزش کاملاً مستقل از نقش آموزگاران بدانند که منجر به عدم همکاری با آموزگاران می شود. مشکل دیگر در مهارت پایین والدین در استفاده از فناوری ها یا سیستم های مدرن برای آموزش از راه دور است. به هر حال، آموزش از راه دور در طول یک بیماری همه گیری، مطالبات قابل توجهی را بر کل سیستم آموزشی تحمیل می کند، بیش از همه آموزگاران در چنین وضعیتی کار آموزگاران را به طور مؤثر با یادگیرندگان دشوار می کند. از سوی دیگر، آموزش از راه دور در مقایسه با آموزش متعارف، این پتانسیل را دارد که در همکاری با یادگیرندگان و نتایج آنها، نوآورانه، کارآمدتر و مؤثرتر باشد (رهبر کرباسدی، ۲۰۲۱؛ ۲۲۴).

یادگیری هیبریدی به فناوری های پیشرفته و زیرساخت های اینترنتی قوی نیاز دارد. به گفته اکثر آموزگاران آموزش از راه دور با استفاده از دستگاه های خود ادامه دادند و همه آنها از اینترنت شخصی خود استفاده کردند. کیفیت زیر ساخت اینترنت به

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

طور قابل توجهی بین کشورها، مناطق داخل کشورها و محله های شهر متفاوت است. به دلیل دسترسی محدود به اینترنت و کمبود منابع فنی در بسیاری از مکان ها، آموزگاران قادر به حفظ سطح مورد نیاز آموزش از راه دور اجباری نیستند. برای جبران این شکاف زیرساختی، آموزگاران باید جایگزین های ناهمزمان را توسعه دهند که به اتصال به اینترنت پرسرعت نیاز ندارند (بن آرمای و داویکوویچ، ۲۰۲۱؛ ۷۲۶).

اگرچه آموزگاران، مدیران و والدین برای زنده نگه داشتن یادگیری سخت تلاش کرده اند. تلاش آنها به احتمال زیاد سطح آموزشی را که در کلاس ارائه می شود ایجاد نمی کند. از سوی دیگر، اکثر تحقیقات یادگیری برخط بر تنظیمات آموزش عالی متمرکز بودند، در حالی که نقش و تأثیر یادگیری برخط در بین یادگیرندگان و آموزگاران ابتدایی کمتر مورد توجه قرار گرفت.

یادگیری هیبریدی بعد از دوران کرونا

با این حال، هنگامی که درهای مؤسسات آموزشی ما دوباره به طور کامل باز شد، نباید آموزش از راه دور را خط بکشیم و دوباره به وضعیت قبل از بحران برگردیم. هر آنچه در ماه های اخیر برای اهداف یادگیری هیبریدی ایجاد شده است باید بیشتر شود. در کشورهای در حال توسعه نه تنها به یک جایگزین مستقل برای اشکال کلاسیک تدریس بلکه به بخش کامل آنها تبدیل شده شود.

بزرگترین چالش یادگیری هیبریدی در آینده چیست؟ به گفته هاینک بوشال، مدیر دبیرستان وضعیت فعلی نه تنها برای مدارس و آموزگاران، بلکه برای یادگیرندگان و والدین آنها بسیار چالش برانگیز است. اما در عین حال، فرصتی برای انجام تغییراتی است که ممکن است تا کنون توسط مدیریت مدارس به تعویق افتاده باشد. برای اکثر مدارس، یکی از این پروژه ها، معرفی سیستم ها و ابزارهایی برای یادگیری هیبریدی و اجرای فنی آنها بود. به گفته آموزگاران، بزرگترین چالش آموزش از راه دور در آینده یعنی مقابله با عدم آمادگی فنی (مدارس، آموزگاران و یادگیرندگان) و پراکندگی پلت فرم دقیقاً در این زمینه نهفته است.

نتیجه گیری

از آنجایی که کرونا ویروس شروع به گسترش در سراسر جهان کرده است، بسیاری از کشورها اقدامات و توصیه های مختلفی را در مدت زمان بسیار کوتاهی انجام دادند. یکی از اقدامات کشورهای مختلف تعطیلی مدارس و دانشگاه ها و یادگیری هیبریدی و آن لاین بود. از آنجاییکه آموزگاران، مهمترین افرادی هستند که در نظام آموزش و پرورش درگیر آموزش مستقیم با یادگیرندگان هستند آموزگاران با چالشها و فرصتهای ایجاد شده برای آموزش مجازی از زمان شیوع همه گیری کووید ۱۹ مواجه هستند.

تعطیلی جهانی مدارس و مراکز آموزشی باعث شده است که در روند یادگیری یادگیرندگان اختلالات عمیق و غیرقابل جبرانی روی دهد. از سوی دیگر در روند ارزشیابی های یادگیرندگان نیز مشکلات جدی روی داده و در عین حال، سطح کیفی این ارزشیابی ها نیز به نحو چشمگیری تنزل کم شده است.

اما به طور کلی آموزشی مجازی هم دارای فرصت و هم چالش برانگیز است و گاهی با موانع شدید از نظر زیرساخت ها و آموزش مواجه است اما در زمان تعطیلی مدارس در دوران کرونا و برای تعطیل نشدن فرایند آموزش لازم و ضروری بود که از

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

این نوع آموزش استفاده شود اما در آینده باید زیرساخت های یادگیری هیبریدی تقویت شده و همچنین نحوه ارزشیابی یادگیرندگان تغییر کند تا در زمانی که مثل دوران کرونا با چالش تعطیلی مدارس رو به رو شدیم از فرصت های بهتری استفاده کنیم.

منابع

منابع

- ۱-دلفان آذری، قنبرعلی، طرفه‌نژاد، طاهائی، سانازالسادات، کریمیان. (۲۰۲۰). برنامه درسی آموزش آنلاین در دوران کرونا. رویکردی نو در علوم تربیتی، ۱۳(۴)، ۱۴۱-۱۵۲.
- ۲-رجبی، معصومی فرد، و مرجان. (۲۰۲۱). چالش ها و فرصت های دوره های آموزش آنلاین در مدارس و مراکز آموزش عالی. مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، ۵۷(۷)، ۲۲۹-۲۵۰.
- ۳-رهر کرباسدهی. (۲۰۲۱). آموزش آنلاین دانش آموزان طی همه گیری کرونا ویروس ۲۰۱۹: معضلات و راهکارها. مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، ۱۶(۳)، ۲۲۴-۲۲۵.
- 4-Ben-Amram, M., & Davidovitch, N. (2021). School and home as study spaces: Attitudes of teachers, parents, and students to e-learning during the COVID-19 period: The case of Israel. *International Journal of Educational Methodology*, 7(4), 715-731.
- 5-Cipriano, C., Baumsteiger, R., Brackett, M., Mannweiler, M., Seibyl, J., Tan, V., Torv, L., & Zieher, A. (2020). Supporting Connecticut educators with SEL during times of uncertainty and stress: Findings from Fall 2020. *Yale Center for Emotional Intelligence*.
- 6-Hamilton, L. S., Kaufman, J. H., & Diliberti, M. K. (2020). Teaching and leading through a pandemic: Key findings from the American educator panels Spring 2020 COVID-19 surveys. *Rand Corporations*.
- 7-Hodder, A. (2020). New technology, work and employment in the era of COVID-19: Reflecting on legacies of research. *New Technology, Work and Employment*, 35(3), 262-275.
- 8-Huber, S. G., & Helm, C. (2020). COVID-19 and schooling: Evaluation, assessment and accountability in times of crises-reacting quickly to explore key issues for policy, practice and research with the school barometer. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 32(2), 237-270.
- 9-period: A case study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(2), 90.
- 10-Rasmitadila, R., Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M., & Tambunan, A. R. S. (2020). The perceptions of primary school teachers of online learning during the COVID-19 pandemic